

# CA L'AMAR D'ARENYS DE MUNT I EL LLINATGE CASANOVA

**Gaspar Casals Coll**  
Mercè Colomer Bartrolí

## INTRODUCCIÓ

El descobriment fortuït d'una documentació abundant de la família de Rafael Casanova Comes, el que va ser l'últim conseller en cap de la ciutat de Barcelona des del 30 de novembre de 1713 fins a l'11 de setembre de 1714, ens va dur, durant la tardor de 2009, la sorpresa de comprovar que la seva néta gran, Gertrudis Casanova Vinyals de la Torre, s'havia casat, l'any 1762, amb l'arenyenc Jaume d'Amar Andreu, de Ca l'Amar de la Torre, d'Arenys de Munt.

Ca l'Amar de la Torre és una masia situada a prop de la carretera comarcal B-511, que va d'Arenys de Mar a Sant Celoni. Al terme d'Arenys de Munt, a aproximadament un quilòmetre i mig del nucli urbà, es troba la masia de Ca l'Amar o



Masia de Ca l'Amar de La Torre (Arenys de Munt, el Maresme) Autor: Martina Sansa

Ca l'Amar de la Torre. De planta quadrada, amb coberta a quatre vessants i una torre emmerletada en un dels angles, d'aquí el nom, presenta un portal adovellat de punt rodó i un altre portal a la torre damunt del qual hi ha un escut familiar de pedra.

Actualment, presenta un aspecte bastant descuidat i li caldria una restauració adient a la seva dignitat. Val a dir que s'hi ha fet algunes intervencions poc afortunades, sense cap sentit estètic o de conservació patrimonial.

El fet de trobar una relació entre la família Casanova i Ca l'Amar de la Torre podria quedar-se en una senzilla anècdota, però hi ha uns altres motius que ens fan aprofundir en el segon dels dos enunciats, el llinatge Casanova, concretament la descendència directa de Rafael Casanova Comes.

De tant en tant, i més en els temps presents, apareixen en diferents mitjans de comunicació descendents que es diuen «directes» del que va ser conseller en cap i que manifesten ostentósament que el seu il·lustre avantpassat estava a favor de la unió amb Espanya, com si hi parlessin cada vespre. Aquests descendents llueixen, a més, una sèrie de títols nobiliaris que pretenen reforçar els seus arguments.

Doncs bé, els documents a què fèiem referència al principi no només desmenteixen aquesta descendència «directa», sinó que fixen de manera definitiva els components autèntics de la família de Rafael Casanova Comes, és a dir, fills, néts i besnéts: la línia directa es va extingir amb la mort de la seva besnéta, Maria Lluïsa Casanova Compte, l'any 1824.

El fons abans esmentat recull documentació de les famílies Casanova, Vinyals, Compte i Barraquer, nissagues d'advocats i juristes de la segona meitat del segle XVIII fins al segle XX.

No és la nostra pretensió presentar una biografia exhaustiva del conseller en cap, sinó aportar dades que puguin ajudar a eliminar elucubracions malintencionades i gratuïtes referents a la seva descendència. Afortunadament tota la documentació esmentada es troba ja dipositada, processada i consultable a l'Arxiu Nacional de Catalunya.

1. Apunt biogràfic de Rafael Casanova Comes (Moià, 1660?-Sant Boi de Llobregat, 1743). Matrimoni amb Maria Bosch Barba (Barcelona, 1677-1704)

Aquest apunt es referirà únicament als aspectes familiars i els més coneguts. No pretenem aprofundir en la valoració dels càrrecs polítics exercits per Rafael Casanova, ni molt menys establir comparacions amb altres «herois» de 1714.

Els pares de Rafael Casanova Comes foren Rafael Casanova Solà, mort l'any 1682 a Moià, i Maria Comes Sors, de Sant Esteve de Granollers, morta el 1684. El matrimoni va tenir onze fills, Rafael va ser el cinquè i quart dels nois. L'hereu era en Francesc, que va morir l'agost de 1717, mantenidor de la línia principal de la família Casanova. Pel que fa als altres dos nois més grans que Rafael, Dídac va ser frare dominic, i Josep va ser sacerdot beneficiat de la comunitat de preveres de

l'església de Santa Maria de Moià. Rafael, fadrister, va estudiar lleis, i el darrer dels nois, Salvi, va ser frare dominic del convent de Santa Caterina de Barcelona. Algunes de les germanes van prendre els hàbits de l'orde de les dominiques al convent de Santa Clara de Manresa. La destrucció dels arxius arxiprestals de Moià el 1839, durant la primera guerra carlina, fa que hi hagi poques dades verificables sobre la família Casanova Comes. Com a data segura indicativa de la trajectòria vital de Rafael es pot donar la del testament de la seva mare, de 1678, i la del seu pare, el 1682, on apareix esmentat ja com a doctor en lleis. Va fer els estudis de dret a la Universitat de Barcelona i es va treure el títol de doctor en dret civil i canònic. Segons James Amelang, la carrera d'advocat era una de les que facilitaven l'ascens social amb més rapidesa, amb una progressiva participació en els òrgans de govern municipal de la ciutat de Barcelona.

El 22 de juliol de 1696, es casà amb Maria Bosch Barba, filla de Pau i Maria, adroguers de Barcelona amb importants propietats a Sant Boi de Llobregat. La núvia era vídua en primeres núpcies del doctor en medicina Josep Campllonch Puig, amb qui s'havia casat l'any 1685 i havia tingut un fill, Josep Campllonch Bosch. El casament amb Rafael Casanova s'efectuà a l'església de Sant Jaume, de Barcelona, la seva parròquia, ja que van viure al carrer dels Banys Nous. El matrimoni només va poder tenir quatre fills per la mort de Maria Bosch el 29 de desembre de 1704, després del naixement d'una bessonada que va morir al cap de poc de néixer. El fill més gran, Francesc, morirà adolescent, el 1710. A Casanova, doncs, només li sobrevis un dels quatre fills, Rafael Casanova Bosch.

Pel que fa a l'activitat política, és nomenat, el 25 de gener de 1706, conseller tercer del Consell de Cent de Barcelona després de la mort de Jacint Lloredà i, el 6 de febrer de 1707, obté el nomenament de ciutadà honorat per part de l'arxiduc Carles d'Habsburg. A principis de 1706 va haver d'assumir grans responsabilitats a causa del setge a què Felip V va sotmetre la ciutat de Barcelona, i li va tocar controlar l'abastiment de queviures de la ciutat.

Un any i mig després, el juliol de 1708, fou comissionat per formar part del seguici barceloní encarregat d'homenatjar la reina Elisabet Cristina de Brunswick-Wolfenbüttel, l'esposa per poders de l'arxiduc Carles, ja coronat rei Carles III, que acabava d'arribar per mar a la vila de Mataró. Al mateix temps, Tortosa ja queia en mans dels borbònics.

No hi torna a haver notícia d'actuació pública de Casanova fins a la Junta de Braços del 9 de juliol de 1713, que apostà per la resistència, després que ja havien marxat les tropes imperials. I l'11 de juliol fou escollit com un dels cinc que formaren part de la Junta Secreta, juntament amb el general Antoni de Villarroya, per tal de decidir sobre les operacions militars, tant en defensa com en atac. A final de juliol, una part del regiment de la Concepció fou enviat a reforçar la defensa del castell de Cardona: com a alferes hi anava Rafael Casanova Bosch, de tretze anys, l'únic fill de Casanova. El 30 de novembre de 1713, Rafael Casanova Comes

és escollit conseller en cap, el màxim responsable civil de la defensa de la ciutat de Barcelona, especialment al front de la Coronela, la milícia ciutadana.

Durant el setge del duc de Pòpuli, Barcelona va anar aguantant, però l'arribada del mariscal francès James Fitz-James, duc de Berwick, amb un poderós exèrcit enviat pel rei Lluís XIV l'estiu de 1714, va suposar la caiguda definitiva de la ciutat a mans borbòniques el dia 11 de setembre de 1714. Casanova va ser ferit en una cuixa a prop de l'hort del monestir de Sant Pere, va rebre les primeres cures al col·legi de la Mercè i, poc després, el general Villarroel també fou ferit. Començaren les capitulacions i Casanova, ferit, hi donà el vistiplau. Més tard, i segurament amagat pels seus partidaris, es va fer córrer la veu que havia mort. Al cap d'un temps, fou traslladat a Sant Boi de Llobregat, on va poder viure en la propietat heretada pel seu fill de part de l'avi Bosch després que tots els seus béns li fossin embargats. Cap al 1719 va tornar a treballar com a advocat a Barcelona juntament amb altres col·legues prestigiosos com els Compte o els Vinyals de la Torre. Alguns historiadors el creuen autor de la carta que va ser enviada el 1736 al rei Jordi II d'Anglaterra en la qual, tot recordant-li el contingut del tractat de Gènova, s'hi demanava la seva protecció per tal que Catalunya pogués veure restituïdes les seves constitucions. El fet no va tenir cap conseqüència. Rafael Casanova Comes va morir el 2 de maig de 1743, quan ja s'havia retirat a Sant Boi de Llobregat, on va ser enterrat.

### **Matrimoni i descendència de Rafael Casanova Bosch (Barcelona, 1701-Sant Boi de Llobregat, 1768) i de Clara Vinyals de la Torre Braçó (morta a Sant Boi de Llobregat, 1762)**

Clara Vinyals de la Torre pertanyia a una important família que vivia en una masia molt antiga, a prop de Barcelona, avui barri de les Corts. Té encara una torre romànica de guaita que l'identifica com la Torre Rodona. És un edifici de planta basilical amb el cos central més elevat, cobert amb una teulada a quatre aigües i portal adovellat. A la llinda de la porta hi ha un gran carreu amb l'escut de la família Vinyals de la Torre i la inscripció «Fou fet per Benet Vinyals de la Torre l'any 1610» (foto Pobles de Catalunya).

Aquesta família en va mantenir la propietat fins a mitjan segle XIX. El 1714, la casa fou saquejada i incendiada per les tropes borbòniques. Avui pertany al grup hotelier Husa, que hi té les oficines. Es troba al carrer de Salvador Cardenal, 5-7, al barri de les Corts, a prop de la Maternitat i d'una altra masia famosa, Can Planes, que pertany al Club de Futbol Barcelona.

El 23 d'octubre de 1730 es van signar els capítols matrimonials entre Rafael Casanova Bosch i Clara Vinyals de la Torre Braçó, filla del difunt Manuel Vinyals de la Torre Esquerre, secretari del Secret del Sant Tribunal de la Inquisició de

Barcelona, i de Gertrudis Braçó. En aquest document, Rafael Casanova Comes va fer donació al seu fill, també doctor en dret, de tots els seus béns presents i futurs.

Els Casanova-Vinyals van tenir una nombrosa descendència: vuit fills, sis nois i dues noies.

a) El primer fill, una noia, Maria Gertrudis Dorotea Raymunda (Barcelona, 1731) es va casar amb Jaume d'Amar Andreu (Arenys de Munt, 1721-1764), de Ca l'Amar de la Torre, d'Arenys de Munt.

b) L'hereu, Francesc Josep Ramon (Barcelona, 1733), va renunciar a l'herència per fer-se jesuïta.

c) El tercer fill, l'altra noia, Maria Eulàlia Raimonda (Barcelona, 1735), es va casar amb l'advocat Antoni Compte Reion l'any 1769, ja vidu, amb una filla, Maria Antònia Compte Teixidor.

d) Josep Emanuel Baldiri (nascut el 1737), el quart fill de Rafael Casanova i Clara Vinyals, serà l'hereu. Es casarà el 1773 amb Maria Antònia Compte Teixidor, la filla del seu cunyat, Antoni Compte.

e) El cinquè, Fèlix Anton Francesc, nat el 1741, es farà jesuïta.

f) El sisè, Pere Ramon Anton Francesc, nat el 1744, també serà jesuïta.

g) El setè, Emanuel Ignasi Benet, nat el 1746, morirà al cap d'un any.

h) El vuitè, Emanuel Benet Domingo, nat el 1751, morirà als 10 anys.

És a dir que, de la més que nombrosa línia masculina de sis néts de Rafael Casanova Comes, tres es van fer jesuïtes, dos van morir essent infants i únicament Josep, també advocat, va continuar la família.

a) Pel que fa a Gertrudis Casanova i Vinyals de la Torre, la néta més gran, va ser batejada el 3 de setembre de 1731 a la parròquia de Ntra. Sra. del Pi, de Barcelona, i va tenir per padrins el seu avi patern, Rafael Casanova Comes, i la seva àvia materna, Gertrudis Braçó de Vinyals de la Torre.

Es va casar el 2 de maig de 1762, als 31 anys, amb Jaume d'Amar Andreu, de Ca l'Amar de la Torre, d'Arenys de Munt, de 41 anys, fill de Josep d'Amar, d'Arenys de Munt, i de Raimonda Andreu, de Canet, a la parròquia de Sant Baldiri de Llobregat, bisbat de Barcelona. Van tenir una filla, de nom Maria Teresa d'Amar Casanova, que fou batejada a la parròquia de Sant Pere de les Puelles, de Barcelona, l'abril de 1763.

Al cap de poc, el 13 de juliol de 1764, va morir Jaume d'Amar, als 43 anys, a la vila d'Arenys de Munt. Va deixar testament en poder de la rectoria i va manar ser sepultat al fossar de l'església de Sant Martí. Com a marmessors dels seus béns i tutors de la seva filla Maria Teresa, va deixar son pare, Josep d'Amar; la seva dona, Gertrudis Casanova; el rector d'Arenys de Munt, el reverent Josep Coma; el seu cunyat, Josep Casanova Vinyals de la Torre, i el reverent Salvador Bellsolell, presbíter i beneficiat de la catedral de Barcelona. Deixà com a usufructuària dels seus béns la seva dona Gertrudis, sempre que no es tornés a casar, que

mantingués el seu nom, i que tingués cura dels seus pares i de la seva germana, Raimonda d'Amar, fins que es casés.

També manà pagar uns deutes i va instituir hereva universal la seva filla Maria Teresa d'Amar Casanova, sempre que es casés i tingués fills legítims. Si no era així, l'hereu seria el seu pare, Josep d'Amar Bayer. Aquest, que va morir l'any 1779 als 70 anys, també deixà el testament en poder de la rectoria, va ser sepultat a la parròquia, confirmà la voluntat del seu fill, i va fer hereva la seva néta, Maria Teresa d'Amar Casanova, de catorze anys.

b) Francesc Casanova Vinyals de la Torre, nascut a Barcelona el 1733. El 1767 era sacerdot al col·legi de la ciutat de Santo Domingo, a la província jesuïta de Santa Fe (actual Colòmbia). El 1771 vivia a Orciano di Pesaro, una localitat italiana de la província de Pesaro i Urbino, a la regió de Les Marques, a prop de la costa adriàtica. Entre 1772 i 1774 consta que viu a Pergola, a la mateixa regió, després de l'expulsió dels jesuïtes dels territoris de la corona espanyola ordenada per Carles III el 1767. Arriba a Fano, a la costa adriàtica, el 1780, on aniran arribant els altres germans Casanova també jesuïtes, Fèlix i Pere.

c) Eulàlia Casanova Vinyals de la Torre, segona filla de Rafael i Clara, nascuda el 1735 a Barcelona, es va casar l'any 1769 amb Antoni Compte Reion, també advocat prestigiós, que ja havia enviudat d'Antònia Teixidor, amb qui havia tingut una filla, Maria Antònia Compte Teixidor.

d) Josep, finalment l'hereu i continuador de la línia masculina de la nissaga, nascut a Barcelona el 1737, també doctor en dret, es va casar amb la filla del seu cunyat, Maria Antònia Compte Teixidor, l'any 1773. Una descendència força prolífica, deu fills, no va bastar per assegurar el llinatge per gaire temps.

e) Fèlix Anton, nascut a Sant Boi el 1741, va ingressar a la Companyia de Jesús el 23 de novembre de 1758 a la província d'Aragó, però va passar a Amèrica el 1761, on va completar el seu noviciat a Tepotzotlan, a l'Estat de Mèxic. En el moment de l'expulsió de 1767 era escolar al Col·legi Màxim de Sant Pere i Sant Pau de Ciutat de Mèxic. S'embarcà en direcció a l'Havana des del port de Veracruz, on arribà el novembre de 1767. Els primers anys d'exili els va viure a Bolonya, fins al 1774, i el 1780 ja es troba a Fano, amb els seus germans jesuïtes.

f) Pere Ramon, o Raimond, va néixer a Sant Boi de Llobregat el 1744. Va ingressar a la Companyia de Jesús l'any 1765. Va començar el seu noviciat a Tarragona, però va anar a Amèrica per continuar-lo a la ciutat de Tunja, de la província de Santa Fe, actualment capital del departament de Boyacá, a la zona andina de Colòmbia, abans de l'expulsió. Va viure després a Pergola, a la regió italiana de les Marques, el 1774, amb el seu germà gran Francesc, i d'allà a Fano, on es van retrobar tots tres germans Casanova l'any 1780. La regió de les Marques formava part dels Estats Pontificis i, per aquesta raó, els germans Casanova s'hi van poder instal·lar.

g) Emanuel Ignasi, nat el 1746, només va viure un any.

h) Emanuel Benet, nat el 1751, a qui van posar el mateix nom del seu germà mort prematurament, va viure fins als deu anys.

En resum, tot i la descendència nombrosa, cal seguir el llinatge Casanova a partir de la parella Josep Casanova - Maria Antònia Compte. Josep, a banda de ser l'hereu, es va convertir en el pal de paller de la família, especialment dels seus tres germans jesuïtes, exiliats a Fano, a la costa adriàtica, almenys durant quinze anys, des d'on li faran arribar cartes demanant-li diners per poder sobreviure, a canvi de dir misses a intenció de parents i amics de Josep.

### **Matrimoni i descendència de Josep Casanova Vinyals de la Torre (Barcelona, 1737-1811) i Maria Antònia Compte Teixidor**

Es van casar l'any 1773 i van superar la descendència dels seus pares: van tenir deu fills, que serien ja els besnéts del conseller Casanova. Però ni amb aquesta fillada s'assegurà la continuïtat del llinatge.

a) Ignàsia, nascuda l'any 1774, morta en néixer.

b) Caterina, nascuda el 1775, també morta molt prest, li era padrina la seva tia Gertrudis Casanova d'Amar.

c) Maria Josepa Teresa, nascuda el 1777, la padrina de la qual fou la seva cosina Maria Teresa d'Amar Casanova. Va morir l'any 1781 a causa de la rosa.

d) Anton Joaquim Libori, nat el 1778, mort infant.

e) Maria Teresa Raimonda, nascuda el 1780, morta a causa de la rosa al cap d'un any.

f) Ignasi Josep Benet, nascut el 1782, mort nadó.

g) Maria Lluïsa Felipa Eulària, nascuda el 1783, es casarà amb Josep Anton Barraquer. Morirà l'any 1824.

h) Maria Teresa Raimonda, nascuda el 1786.

i) Manuel Josep Anton, nascut el 1787.

j) Maria Eulària Francisca de Paula, nascuda el 1789. Li és padrina la seva tia Eulàlia Casanova de Compte, que ja és vídua.

L'hereva serà Maria Lluïsa Casanova Compte, casada amb Josep Anton Barraquer Llauder, també advocat, d'una família originària de Santa Cristina de la Vall d'Aro.

El 1659 Joan Barraquer havia rebut el títol de ciutadà honrat i havia passat a residir a Sant Feliu de Guíxols a partir de 1704. La família va acumular un important patrimoni a l'Empordà. Josep Anton Barraquer Llauder (mort el 1848), ciutadà honrat de Barcelona, va signar capítols matrimonials amb Maria Lluïsa Casanova Compte el 1813. Van tenir dos fills, Benet i Maria Anna, que van morir infants. La mateixa Maria Lluïsa, l'última besnéta del conseller Casanova, va morir als Banyes d'Arles, al Vallespir, l'any 1824. El seu vidu, Josep Anton Barraquer,

es va tornar a casar amb Maria Gràcia de Puig, van tenir cinc fills, quatre noies i un noi, Josep Maria Barraquer Puig, que ha estat qui ha continuat el llinatge Barraquer que va substituir el de Casanova a Sant Boi de Llobregat. Per tant, la línia directa descendent de Rafael Casanova Comes es va extingir amb la seva besneta, Maria Lluïsa Casanova Compte, l'any 1824.

## BIBLIOGRAFIA EMPRADA

ALBERTÍ, Santiago. *L'Onze de setembre*. Barcelona: Albertí, 2006.

AMELANG, James. *La formación de una clase dirigente*: Barcelona 1490-1714. Barcelona: Ariel, 1986.

CARRERAS I BULBENA, Josep Rafael. *Villarroel, Casanova, Dalmau. Defensors heroics de Barcelona en el setge de 1713-1714*. Barcelona: Generalitat de Catalunya; Barcelonesa d'Edicions, 1995.

CASASSAS, Josep M. Rafael Casanova (Notícia biogràfica). Barcelona: Barcino, 1931.

SERRET I BERNÚS, Carles. *Rafael Casanova i Comes, conseller en cap*. Barcelona; Moià; Sant Boi de Llobregat: Ajuntaments, 1996.

Fonts

Arxiu Nacional de Catalunya. Fons ANC1-954 / Família Barraquer

Arxiu Parroquial de Sant Martí d'Arenys de Munt. Llibres de testaments i de defuncions

Arenys de Munt, octubre de 2013